

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2018-2-51 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 18-48/746-360
Karar Tarihi : 20.12.2018

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Ömer TORLAK (Başkan)
Üyeler : Arslan NARİN (İkinci Başkan), Adem BİRCAN, Mehmet AYAN,
Şükran KODALAK

B. RAPORTÖRLER: Selin DURSUN, Mesut MORGÜL, Burcu ÇALIŞKAN OLGUN,
Mehmet Mustafa ŞEREF

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : - Re'sen

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILANLAR : - Vestel Ticaret A.Ş.
Levent 199 Büyükdere Caddesi, No:199 Şişli/İSTANBUL
- Arçelik A.Ş.
Karaağaç Caddesi 2-6, Söğütözü/İSTANBUL
- Bsh Ev Aletleri San. ve Tic. A.Ş.
Fatih Sultan Mehmet Mahallesi, Balkan Caddesi No:51
Ümraniye/İSTANBUL
- Türkiye Beyaz Eşya Sanayicileri Derneği
Barbaros Mah. Akzambak Sok. Up Hill Tower Sitesi
Ataşehir/İSTANBUL

- (1) **E. DOSYA KONUSU:** Beyaz eşya sektöründe faaliyet gösteren teşebbüslerin aralarında anlaşarak fiyat artırdıkları ve bayilerine mal vermeyi reddettikleri iddiası.
- (2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Mevcut önaraştırmanın konusunu esas itibarıyla, beyaz eşya sektörüne ilişkin olarak son günlerde kamuoyuna yansıyan haberler ve iş dünyasından yakınmalar dikkate alınarak, mezkûr sektörde faaliyet yürüten teşebbüslerin aralarında anlaşarak fiyat artırdıkları ve bayilerine mal vermeyi reddettikleri yönündeki iddiaların re'sen incelenmesi oluşturmaktadır.
- (3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Rekabet Kurulunun (Kurul) 19.09.2018 tarihli toplantısında; yukarıda zikredilen rekabet karşıtı anlaşma yönündeki iddiaların açıklığa kavuşturulmasını teminen, beyaz eşya sektöründe faaliyet gösteren teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un (4054 sayılı Kanun) 40. maddesinin birinci fıkrası uyarınca önaraştırma yapılmasına 18-33/558-M sayı ile hükmedilmiştir.
- (4) Mezkûr karar üzerine re'sen yürütülen önaraştırma sonucunda düzenlenen 11.12.2018 tarih ve 2018-2-51/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu, Kurulun 20.12.2018 tarihli gündeminde görüşülerek işbu karar tesis edilmiştir.
- (5) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili Rapor'da, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Hakkında Öneraştırma Yapılanlar

I.1.1. Vestel Ticaret A.Ş. (VESTEL)

- (6) 1984 yılında kurulan ve 1994 yılında Zorlu Grubu tarafından satın alınan VESTEL, 18'i yurt dışında olmak üzere toplam 26 şirketten oluşan küresel şirketler topluluğudur. Başlıca faaliyet alanları; tüketici elektroniği, beyaz eşya, dijital ürünler, bilgi teknolojileri, LED aydınlatma ve savunma sektörlerinde üretim, pazarlama ve satış sonrası destek hizmetleridir. Vestel Şirketler Grubu altında faaliyet gösteren üretim şirketlerinin ürettikleri ürünlerin yurt içi ve yurt dışı satış ve pazarlaması, Vestel Şirketler Grubunun %100 bağlı ortaklığı Vestel tarafından yürütülmektedir. Vestel Grubu tarafından üretilen ve satışı yapılan başlıca markalar; Vestel, Regal, SEG, Finlux, Hilevel, Vestfrost, Windsor'dur. Bu markalar dışında Vestel bayilik ağı ile Toshiba, JVC, Hitachi gibi markaların satışı da yapılmaktadır.

I.1.2. Arçelik A.Ş. (ARÇELİK)

- (7) ARÇELİK 1955 yılında kurulmuş olup, başta beyaz eşya olmak üzere dayanıklı tüketim ve tüketici elektroniği sektörlerinde faaliyet göstermektedir. ARÇELİK'in Türkiye, Romanya, Rusya, Çin, Güney Afrika, Tayland ve Pakistan'da toplam 18 üretim tesisi bulunmaktadır. ARÇELİK'in %100'üne sahip olduğu Arçelik Pazarlama A.Ş. Türkiye'deki satış, pazarlama ve satış sonrası destek hizmetlerini yürütmektedir. Esas itibarıyla Arçelik, Beko, Altus ve Grundig markaları ile satış yapılmaktadır.

I.1.3. Bsh Ev Aletleri San. ve Tic. A.Ş. (BSH)

- (8) BSH; beyaz eşya ve küçük ev aletlerinin üretimi, ithalatı, ihracatı, yurt içinde dağıtım ve pazarlanması ile satış sonrası servis hizmetlerinin verilmesi alanlarında faaliyet göstermektedir. Teşebbüsün ürün portföyünü; fırın, bulaşık makinesi, çamaşır makinesi, kurutma makinesi, buzdolabı, derin dondurucu, klima, elektrikli süpürge, ütü, mutfak robotu, ani su ısıtıcısı, termosifon, ev konforu ürünleri ve elektronik cihazlar gibi küçük ve büyük ev aletlerinden teşekkül etmektedir. Türkiye'de Bosh ve Siemens markalarının yanı sıra yerel markası Profilo ve özel markası Gaggenau ile faaliyet göstermektedir. Bosh, Siemens ve Profilo markalı ürünler esas olarak Türkiye çapında bayilik ağı, Gaggenau markalı ürünler ise acentelik sistemi ile pazarlanmaktadır.

I.1.4. Türkiye Beyaz Eşya Sanayicileri Derneği (TÜRKBEŞD)

- (9) Sektörde beyaz eşya sanayinin geliştirilmesi, ulusal ve uluslararası standartlarda hizmet kalitesinin yükseltilmesi amacıyla 1986 yılında kurulan TÜRKBEŞD'in; ARÇELİK, BSH, Candy Group, Türk Demir Döküm Fabrikaları A.Ş., İndesit Company Beyaz Eşya Pazarlama A.Ş. (İNDESİT), Silverline Endüstri ve Ticaret A.Ş. ve VESTEL olmak üzere yedi üyesi bulunmaktadır. Dernek, sektörün yaklaşık %90-91'ini temsil etmektedir.

I.2. Sektöre İlişkin Genel Bilgiler¹

- (10) Elektrikli ev aletleri ve aynı zamanda dayanıklı tüketim malları kapsamına giren beyaz eşya sektörü, sahip olduğu farklı teknolojileri sebebiyle çok geniş bir ürün yelpazesine sahiptir. Buzdolabı, bulaşık makinesi, çamaşır makinesi, fırın, kurutma makinesi ve derin dondurucu olmak üzere genel itibarıyla altı üründen oluşmakla birlikte ilk

¹ TÜRKBEŞD'in resmi internet sitesi ile 08.02.2018 tarih ve 18-04/49-26 sayılı Kurul kararından faydalanılmıştır.

dördünün ana ürün olduğu kabul edilmektedir.

- (11) Dayanıklı tüketim malları sektörünün büyük çoğunluğunu oluşturan beyaz eşya sektöründe, iç pazar üretiminin yaklaşık %90'ı birkaç büyük firma tarafından gerçekleştirilmektedir. Her ne kadar beyaz eşya sektörü ilk bakışta yoğunlaşmış bir görünüme sahip olsa da dünyada beyaz eşya sektöründe önde gelen birçok büyük teşebbüsün² Türkiye'de faaliyet gösterdiği; Electrolux, Haier, Hisense, Samsung, LG gibi yüksek bilinirlik ve marka imajına sahip teşebbüslerin piyasada rekabeti artırdığı bilinmektedir.
- (12) Beyaz eşya sektörünün özelliklerinden biri de talebin mevsimselliğe bağlı olmasıdır. Özellikle evlilik döneminin yoğun olduğu yaz döneminde satışlar artmaktadır. Bununla birlikte talebi artırmaya yönelik olarak, son iki yılda beyaz eşya sektöründe 3 Şubat - 30 Eylül 2017 ve 1 Kasım-31 Aralık 2018 dönemlerini kapsayacak şekilde özel tüketim vergisi (ÖTV) indirimi gerçekleştirilmiştir.
- (13) Ürün portföyünün çeşitliliği bakımından ARÇELİK, VESTEL, BSH ve İNDESİT beyaz eşya sektöründe ön plana çıkmaktadır. Ancak işbu önaraştırma ekseninde TÜRKBESED'in yanısıra ARÇELİK, VESTEL ve BSH hakkında inceleme yapılmıştır. Sektörde faaliyet gösteren bu üç büyük teşebbüsün paylarına aşağıda yer verilmektedir:

Tablo 1: Beyaz Eşya Sektöründe Teşebbüslerin Satış Adetlerine Göre Payları (%)

	2016	2017	2018 (Ocak-Ekim)
ARÇELİK	(.....)	(.....)	(.....)
BSH	(.....)	(.....)	(.....)
VESTEL	(.....)	(.....)	(.....)

Kaynak: Teşebbüslerden elde edilen bilgiler

I.3. İlgili Pazar

I.3.1. İlgili Ürün Pazarı

- (14) İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz'a (Kılavuz) göre; belirli bir ürün ve onunla yüksek ikame edilebilirliği olan diğer ürünlerden oluşan pazarlar ilgili ürün pazarını oluşturmaktadır. Bir ürünün diğer bir ürünle aynı pazarda yer alabilmesi için bu ürünlerin tüketici gözünde nitelikleri, kullanım amaçları ve fiyatları açısından benzer olmaları ve birbirleriyle ikame edilmeleri gerekmektedir.
- (15) Mevcut önaraştırmanın yürütüldüğü beyaz eşya sektörü genel itibarıyla; buzdolabı, bulaşık ve çamaşır makinesi, fırın, mikrodalga fırın, kurutma makinesi, derin dondurucu, set üstü ocak, aspiratör gibi ürünleri kapsamaktadır. Anılan ürünler kendi içinde fiyat, kalite, kullanım amaçları, kullanım yeri ve nitelikleri gibi pek çok kriter bakımından farklılaşabilmektedir. Bu nedenle tüketicilerin farklı ihtiyaçlarına yönelik olan her bir ürün için ayrı pazar tanımlaması yapılabilecektir. Dolayısıyla dosya kapsamında ilgili ürün pazarı en geniş haliyle beyaz eşya pazarı şeklinde belirlenebileceği gibi her bir ürün grubu bazında da pazar tespitine gidilmesi mümkündür.
- (16) Diğer taraftan, Kılavuz'un 20. paragrafında yer alan "...inceleme konusu işlem, gerek ürün gerekse coğrafi açıdan olası alternatif pazar tanımları çerçevesinde rekabet açısından endişeler yaratmıyor ya da alternatif tüm tanımlar açısından rekabeti bozucu bir etki söz konusu oluyorsa pazar tanımı yapılmayabilir." ifadesi de dikkate alınarak, mevcut dosya bakımından neticeyi değiştirmeyeceğinden kesin bir pazar tanımının

² Samsung, LG, Electrolux, Haier, Hisense, Midea, İndesit, Whirlpool vb.

yapılmasına gerek olmadığı kanaatine varılmıştır. Nitekim teşebbüslerin beyaz eşya alanında faaliyet gösterdikleri ürün gruplarına değinilmekle birlikte, sonuç üzerinde belirleyici olmayacağı gerekçesiyle kesin bir pazar tanımının yapılmadığı geçmiş dönem Kurul kararlarının bulunduğu görülmektedir³.

I.3.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (17) İlgili coğrafi Pazar; teşebbüslerin mal ve hizmetlerinin arz ve talebi konusunda faaliyet gösterdikleri, rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle rekabet koşulları komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olduğu için bu bölgelerden kolayca ayrılabilen bölgelerdir.
- (18) İncelenen teşebbüslerin faaliyetlerini tüm Türkiye çapında gerçekleştirmesi ve ülkenin herhangi bir bölgesindeki rekabet koşullarının diğer bölgelerden belirgin şekilde farklılık göstermemesi hasebiyle işbu dosya bakımından ilgili coğrafi pazar "Türkiye" olarak belirlenmiştir.

I.4. İnceleme ve Tespitler

- (19) Önaraştırma kapsamında 14.11.2018 tarihinde VESTEL, ARÇELİK, BSH ve TÜRKBEŞD'de yerinde inceleme yapılmıştır. Ayrıca 11.12.2018 tarihinde aralarında sayılan teşebbüslerin bayilerinin de olduğu dört beyaz eşya bayisiyle görüşme gerçekleştirilmiştir.

I.4.1. Vestel'den Elde Edilen Bilgi ve Belgeler

- (20) **Delil 1:** Vestel şirket yetkilileri arasında yapılan 26.10.2018 tarih ve "FİYAT VE DÖVİZ KURU DEĞİŞİMİ – İNCELEME" konulu yazışmada:

"(.....)"

ifadeleri yer almaktadır.

- (21) **Delil 2:** Yine Vestel şirket yetkilileri arasında geçen 16.10.2018 tarihli ve "Fiyat Kıyas Beyaz Eşya Güncel " konulu yazışmada:

"(.....)"

denilmektedir.

- (22) **Delil 3:** Bunun yanı sıra, söz konusu yetkililerin 24.03.2018 tarihli ve "RE: Çamaşır Makinesi Koç-Vestel BEŞD tahmin" konulu yazışmasında ise;

"(.....)"

ifadeleri bulunmaktadır.

I.4.2. BSH'den Elde Edilen Bilgi ve Belgeler

- (23) **Delil 4:** BSH şirket yetkilileri arasında yapılan 10.10.2018 tarih ve "BOSH BÖLGE MÜDÜRLÜKLERİ EYLÜL AYI DEĞERLENDİRME RAPORU" konulu yazışmada:

"(.....)"

hususları dile getirilmiştir.

- (24) **Delil 5:** BSH şirket yetkililerinin 06.11.2018 tarih ve "Profilo Aylık Geri Bildirim Raporu Ekim Ayı" konulu yazışmasında ise:

"(.....)"

³ 08.02.2018 tarih, 18-04/49-26 sayılı ve 22.08.2017 tarih, 17-27/454-195 sayılı Kurul Kararları

ifadeleri yer almaktadır.

I.4.3. Arçelik'ten Elde Edilen Bilgi ve Belgeler

- (25) **Delil 6:** Şirket yetkilileri arasında gerçekleştirilen 21.09.2018 tarih ve "Satış Koordinasyon Eylül" konulu yazışmada;

"(.....)"

cümlelerine yer verilmiştir.

- (26) **Delil 7:** Şirket yetkilileri arasındaki 13.08.2018 tarih ve "Toplantı notu" konulu yazışmada ise:

"(.....)"

ifadeleri yer almaktadır.

- (27) **Delil 8:** Yine şirket yetkilileri arasında geçen 31.05.2018 tarih ve "Mayıs geri bildirimler & rekabet bilgileri" konulu yazışmada;

"(.....)"

denilmektedir.

- (28) **Delil 9:** 13.08.2018 tarihli şirket içi yazışmada:

"(.....)"

ifadeleri bulunmaktadır.

- (29) **Delil 10:** Bunun yanı sıra, 22.10.2018 tarih ve "Günlük Montaj Adetleri" konulu şirket içi yazışmada ise:

"(.....)"

cümleleri kullanılmıştır.

- (30) **Delil 11:** Son olarak, şirket yetkililerinin 19.12.2017 tarih ve "Zam" konulu yazışmasında;

"(.....)"

ifadeleri yer almaktadır.

I.5. DEĞERLENDİRME

- (31) Mevcut dosyanın konusunu temel anlamda; beyaz eşya sektörüne ilişkin son günlerde kamuoyuna yansıyan haberler ve iş dünyasından yakınmalar dikkate alınarak, sektörde faaliyet yürüten teşebbüslerin aralarında anlaşarak fiyat artırdıkları ve bayilerine mal vermeyi reddettikleri yönündeki iddialara ilişkin olarak 4054 sayılı Kanun kapsamında inceleme yapılması oluşturmaktadır. Bu bağlamda bahse konu hususların netliğe kavuşturulması amacıyla adı geçen sektörde faaliyet gösteren teşebbüslerden ARÇELİK, BSH ve VESTEL ile sektördeki teşebbüs birliği konumundaki TÜRKBEŞD'te yerinde incelemeler gerçekleştirilmiş ve anılan taraflardan konuya ilişkin bilgi ve belge talep edilmiştir.

- (32) 4054 sayılı Kanun'un "Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar" başlıklı 4. maddesinde "*Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır*" hükmüne yer verilmekte, aynı maddenin (a) bendinde ise ; "*Mal veya hizmetlerin alım*

ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi” ihlal örnekleri arasında sayılmaktadır. Bu çerçevede mevcut dosya özelinde, beyaz eşya sektöründe yer alan teşebbüslerin rekabet karşıtı anlaşma akdederek fiyatları artırdığı iddiası mezkûr madde hükmü karşısında irdelenmiştir. Öneraştırma kapsamında yapılan yerinde incelemelerde, teşebbüslerin birlikte beyaz eşya fiyatlarını artırdıklarına işaret eden herhangi bir belge veya bulguya ulaşılmamıştır.

- (33) Öte yandan, yerinde incelemelerde elde edilen ve içeriğine yukarıda yer verilen birçok belgeden; teşebbüslerin rakiplerinin piyasadaki davranışlarını yakından takip ettiği, rakiplerinin ve pazarın durumuna göre kısa sürede harekete geçebildiği görülmektedir.
- (34) Nitekim BSH'den elde edilen Delil 4'te yer alan “(.....)” şeklindeki cümlelerden BSH'nin pazarlama stratejilerini rakiplerinin davranışlarını dikkate alarak belirlediği görülmektedir.
- (35) 08.02.2018 tarih ve 18-04/49-M sayılı Kurul kararı uyarınca rekabete duyarlı bilgi değişimi yoluyla 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri iddiası özelinde VESTEL ve ARÇELİK firmaları hakkında hâlihazırda yürütülmekte olan bir soruşturmanın bulunması ve mezkûr soruşturma kapsamında ilgili döneme ait fiyat hareketlerinin incelmeye konu edildiği göz önünde bulundurularak, öneraştırma merkezinde adı geçen teşebbüslerin fiyatlarına ilişkin ayrıca bir değerlendirme yapılmasına gerek olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
- (36) Bununla birlikte aşağıdaki tablolardan, ilgili soruşturmanın tarafı olmayan BSH'nin işbu öneraştırmada incelenen dönemde ürün bazında fiyat hareketlerinin rakipleriyle anlamlı bir benzerlik göstermediği anlaşılmaktadır.

Grafik 1: Bulaşık Makinesi İçin Teşebbüslerin Ortalama Fiyat-Maliyet (TL) Analizi

(.....TİCARİ SIR.....)

Kaynak: Teşebbüslerden Elde Edilen Bilgiler

Grafik 2: Solo Fırın İçin Teşebbüslerin Ortalama Fiyat-Maliyet (TL) Analizi

(.....TİCARİ SIR.....)

Kaynak: Teşebbüslerden Elde Edilen Bilgiler

Grafik 3: Buzdolabı İçin Teşebbüslerin Ortalama Fiyat-Maliyet (TL) Analizi

(.....TİCARİ SIR.....)

Kaynak: Teşebbüslerden Elde Edilen Bilgiler

Grafik 4: Çamaşır Makinesi İçin Teşebbüslerin Ortalama Fiyat-Maliyet (TL) Analizi

(.....TİCARİ SIR.....)

Kaynak: Teşebbüslerden Elde Edilen Bilgiler

- (37) Yürütülen önaraştırma dairesinde incelenen bir diğer konu ise, beyaz eşya sektöründe faaliyet gösteren teşebbüslerin bayilerine mal vermeyi reddettiği hususudur. Rekabet hukuku uygulamasında ihlal olarak kabul edilebilecek mal vermeyi reddetme eylemi temel olarak, 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında hakim durumdaki bir teşebbüsün herhangi bir rakip firmaya mal teminini doğrudan ve herhangi bir gerekçe olmaksızın reddetmesi ya da yüksek fiyat ve/veya düşük kalitede mal temin etmek gibi olumsuz ticari koşullarda mal vermesi şeklinde ortaya çıkabileceği gibi teşebbüsün hakim durumda bulunmaması halinde, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında herhangi bir anlaşma ya da uyumlu eylem yoluyla rekabeti sınırlama çerçevesinde de ortaya çıkabilmektedir. Her iki madde perspektifinden yapılacak analiz dahilinde beyaz eşya üreticilerinin bayilerine mal vermediğine ilişkin hususların değerlendirilmesi için öncelikle reddetme eyleminin gerçekleşip gerçekleşmediğinin, ardından bu davranışın rekabet hukuku açısından bir ihlal niteliği taşıyıp taşımadığının tespiti gerekmektedir.
- (38) Önaraştırma sürecinde beyaz eşya üreticisi teşebbüslerde yapılan incelemelerde teşebbüslerin bayilerine mal vermeyi reddettiği ya da ürün arzını kısıtladığına ilişkin herhangi bir belge veya bulguya rastlanmamıştır. Ayrıca söz konusu incelemelerde edinilen belgeler bütüncül bir yaklaşımla ele alındığında, teşebbüslerin mal vermeyi reddetmek bir yana, aksine bayilere yapılan satışları artırma çabası içerisinde olduğu anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra; VESTEL, ARÇELİK ve BSH bayileriyle yapılan görüşmelerde firma yetkilileri tarafından mal tedarikiyle ilgili herhangi bir sıkıntı yaşanmadığı ve üretici firmaların sipariş taleplerini makul bir şekilde yerine getirdiği ifade edilmiştir. Dolayısıyla önaraştırma sürecinde yapılan inceleme ve görüşmeler kapsamında teşebbüslerin bayilere mal vermeyi reddettiğine ilişkin herhangi bir belge ya da bulguya ulaşılamamıştır.
- (39) Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde, VESTEL, ARÇELİK, BSH ve TÜRKBEŞD hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

J. SONUÇ

- (40) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmamasına, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere, OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.